

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj: Egész évre ... .. 4 frt. Félévre ... .. 2 „ Negyedévre ... .. 1 „	A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajkért kapják.	Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelő- dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Mindentudás és Nemtudás.

Beszélgetés a nagy világrendről.

Írta: **Radányi József.**

Vége a III. összefjöv.

M. *Woodward* tekintélye engem meggyőződésemben nem ingat meg, mert *Croll James*, kinek számadatait az elébb idéztem, a jégkorszak kérdésének astronomiai u'on való megfejtésével tíz évig foglalkozott s 1875-ben megjelent gazdag tartalmu könyvében számításainak eredményeit specialis táblázatokban állítván össze, ezeket mondja. A jégkorszakoknak egyik főoka a földpálya központkivültsége, egy másik föltétele pedig a praecessio 25800 évre terjedő periodussal, mely két jelenség egy millió év alatt átlag csak kétszer találkozik össze. Ő a pusztá hypothesiseket szigoruan kerülve, s mindenütt csillagászati megfigyelések és számítások eredményére támaszkodva, állította fel elméletét, melyből kiderül, hogy az északi félgömb legutóbbi jégkorszaka mintegy 80000 évvel ezelőtt uralkodott. A miocänben meg az eocänben előfordultakat az imént már megemlítettem. Én ennél fogva ezen elmélethez annál szilárdabban ragoszkodom, mert egyszerűsmind támogatja azon több geologus által kifejezett nézetet, hogy a jégidők évezredek mulva talán ismétlődni fognak.

N. Hallgasd meg, kérlek, az ellenvetéseket, a melyeket én ezen teoria ellen felsorolok. *Habenicht* azt mondja: *Croll James* az északi és déli földgömbön a tengerek elcserélődése folytán váltakozva felmerülő s a földpálya periodikus központkivültségéből resultáló hideg időszakokról, egy szerfelett complicált apparatust épített fel, mely azonban a szakférjaik többségét ép oly kevésbé képes kielégíteni, mint az elődei által felállított hason természetü hypothesisek. Elődei alatt *Steffens*, *Ritter Károly*, *Guyot Arnold*, *Pallasz*, *Adhemar* s más geographusokat és geologusokat kell értened, kik a földségek ujjaalakulásának nagy tényezőit oly időszakonkénti özvizek sorában lát-

ják, melyek 10500 évenként váltakozva hol északról, ho délről erednek, s ő szerintök a Siberiában találtató csontvázakat azon utolsó előtti özvíz hordotta oda, mely a délsarkí jégtömegek elolvadása következtében támadt. Ezen elmélet a napközelség saecularis változására van fektetve, vagyis azon 21000 éves cyclusra, mely alatt a perihelium egy teljes körmozgást végez az állatkörben.

Reclus szerint valószínű ugyan, hogy a földpálya központkivültségének változása következtében a hőmérséklet évszázadok lefolyása alatt rythmusosan ingadozik egyik sarktól a másikhoz, és hogy e miatt a meleg és hideg korszakok Európában, Afrikában, Észak-Amerikában és Dél-Amerikában váltakoztak; de most aztán azt a kérdést veti fel: hogyan egyezik ezen elmélettel az, hogy a forróövi vidékeken magában az Amazon völgyében is valaha jégárak lettek volna? Igen nehéz ezt megmagyarázni, ugymond, hacsak egyuttal fel nem tesszük, hogy a Földtengelye fokozatosan helyét változtatja s hogy a bolygó különböző részei egymás után más-más szélesség alá jutnak.

Igen ám, csak hogy ezen föltevésre, ámbár ennek is vannak tekintélyes védői, többek közt *Carret* az ő „Le Deplacement polaire“ címü művével, gondolni sem lehet, mert a csillagászati megfigyelések és törvények ellene szólanak. Egy égitest, ha egyszer körmozgásba tétetett, mindig ugyanazon fekvésben, helyzetben marad, a melyben körmozgását megkezdette, — mondja dr. Zimmermann.

Nem terjeszkedem ki most mindazon érvek elősorolására, melyekkel *Maedler* hirneves csillagász azok nézetét, kik a hideg korszakok tüneményét a tengelyállás és más kosmikus tényezőktől magyarázzák, tüzetesen megczáfolja, csupán következő szavait idézem: „Meddig a Föld mint égitest és a naprendszer tagja tekintetbe jő, semmi sem található, mi által a nagy változások, melyeket Földünk, mint mondják, szenvedett, magyarázatukat talál-
 nák. Azokat a különféle periodusokat belső események

okozták, melyekhez a csillagoknak semmi köze. Vulkánok, földrengések, áradások, Földünk bolygói természetével nem függnek össze.“

Igy beszél egyik csillagász, halljunk most egy más még híresebbet: *Flammarion* nem követi tudós társa nyomdokát, sőt merőben ellentétes nézetet vall. Felolvasom igen érdekes szavait: „A legegyszerűbb hypothesis az, mely úgy magyarázza meg e tüneményt, hogy a mi Napunk is változó, mint a mindenség többi Napjai. A mi melegünknek és fényünknek jóltevő tüzhelye valamely fátyolba burkolhatja magát, megszüntetheti sugárzását, valamennyi lényt az életteleniség végső dermedtségébe altat el, ködös csikorgó hideg légkörrel borítva mindent, magát az emberiséget is ragyogó hólepellet takarván be. Igen, a mi Napunk ki fog aludni, s néhány hónapig, esztendeig, vagy századig — neki hatalmában áll — átengedi a halálnak az uralmat a Föld fölött.“ — S csakugyan hasonló tüneményeket látunk ma is végbe menni az égen. A Hajó egyik csillaga például időközönként annyira elhomályosodik, hogy 150-szer kevesebb fényt bocsát ki, mint előbb.

Látni való, hogy ezen hypothesis a jégkorszakról egészen más természetű mint a *Croll* Jamesé, vagy a *Carret*-é; nem kívántatik hozzá se földpálya-központkivüliség, se praecessió, se tengely-előmozdítás, sem semmiféle telluricus közreműködés, egyedül a Nap fényváltozásai viszik benne a szerepet. 4

M. Látom magam is a nagy ellenmondásokat, s jól tudom, hogy egyik és másik kosmikus ok belevonásával a csillagászok, az egy *Flammarion*ot kivéve, nem igen akarnak megbarátkozni; de ép oly nehéz a kérdés megoldása tellurikus okok alapján. *Lyell* is megkísérlette ezt a víznek és száraznak más eloszlásáról, valamint a *Golf-áram* eltérítéséről szóló hypothesisével, mire azonban *Zittel* megjegyzi, hogy habár ily módon a klimatikus viszonyok jelentékenyen megváltozhatnak, a hatás mindazonáltal csak részleges meghülésben nyilatkozik; minélfogva, úgy mond, *ha az egész Földön egyidejűleg általános hőmérsékcsökkenés tényleg előfordult, akkor mégis csak kosmikus okok igénybevételére szorulunk.*“

N. Ne folytassuk tovább, azt hiszem, eléggé ki van merítve a tárgy. Fejezzük be inkább mai vitánkat a nagyhírű *Lyell* eme sohájával: „és mégis oly nehéz egy, a jelenhez ily közel álló idő emlékjeleinek magyarázatát találni; ezt az időt mégis csekély kora daczára oly mély homály fedi!“ — Végül pedig állapítsuk meg ezen kérdésnél is a *nem-tudást*, *Reclus* szavait idézve: „Hypothesis a régi jégárak kiterjedéséről s idejéről van elég, de meg egyezni egy közös elméletben a geologusok korántsem tudtak még.“

Ha valaha, az eddigelé megállapított kilencz nemtu-

dásra, úgy nemkülönben a még ezután megállapítandókra, a tudomány határozott és egyértelmű feleleteket lesz képes adni, úgy akkor a mindentudás manijában sinlődő „lichtfreundok“ sokkal szerényebbek lesznek, mint ma, mert az igazi tudás szerénységre tanít.

Közelebbi vitánk tárgyait e papírra jegyeztem; készülj el, — fogas kérdések!

Karcolatok

a magyar nemzet második évezredének küszöbén.

A földművelés.

Egy francia minister azt mondta a földművelőkről hogy a földművelő osztály olyan öszvér, melyet ritkán kell zabolni, nehogy kirugjon. Mit *Rác* Géza ezen megjegyzéssel kísér: „Nó hát, a mi földművelő osztályunkról bátran elmondhatjuk, hogy annak nemcsak a zabból, de a szeszskából is alig kerül.“

Valóban oly jellemzők e szavak és oly igazak, mintha a magyar alkotmány végzettszerű nehéz átokként sulyosodnék a magyar földművelő-osztály nyakába; mintha a magyar kormány ama francia minister megtestesült eszménye lenne, oly szegény és életerejéből kiéhezettett huzavonó párává lett lealacsonyítva a földművelő osztály, melyet még csak az Ég szán.

Mióta a magyar nemzet féltetve a pásztorbotot szögére akasztva a vadász nyilat és fegyvereket, az ekeszarva, ásó, kapa, kasza, fejsze, furó stb. mellé állott, az ezer vihar és megpróbáltatásokban átélt egy évezred alatt alig voltak nyomasztóbb és szomorubb napjai. A létért való örökös küzdelem alig került anynyi vér és izzadságunkba, mint ma, s a létért való küzdelem alig szántott arczán oly mély barázdákat, mint ma.

Az ur, a pénz-aristokrácia és pauperismus, a gazdag és szegény között alig jelentkezett ijesztőbb nagyságában.

Sokat is küzde e nemzet a létért. Ezred éves multján keresztül e küzdelem, bizonyult egyedül azon erőnek, mely a magyar fajra némi, a más nemzetekbe való beolvadásra némi befolyással látszik lenni.

Kitűnik ezen tény valódisága ifj. *Abrányi* ezen szavaiból: „És mig oly nemzetiségeknek, melyek nem voltak a magyar nemzet létkérdéseire veszélyesek, sikerült, mint Erdélyben és Felső-Magyarországon a magyarokból egész községeket asszimilálni; addig oly nemzeteknek, melyeknek ereje és nagysága veszélyessé válhatott volna a magyar nemzet létkérdéseire nézve, oly nemzeteknek, mint a mongol, a török és a német — soha sem sikerült semmiféle irányban az asszimilálás.“

S hogy ma a magyar faj pusztul, vész ki, elcsenevészedik, vándorol ki, levetkőzi szokásait, viseletét, nyelvét stb. csupán és főképp a létért való, az elviselhetlenné és nehézzé vált küzdelemnek tudandó be.

„A föld elhódítása és elfoglalása — mondja *Bobleter* — a honalapításnak kezdete. A honi föld birhatása első feltétele az állam alkotásának. Ezt magyar őseink öntudatlanul érezték, azért gondoskodtak is arról, hogy azok legyen a föld, a kiké a haza s összes intézményeik megfeleltek e szükségképeni igazságnak.“ — Ezt mai törvény-

hozásunk, midőn a föld feldarabolását és vándorlását szentesíti: a kormány, midőn az állam földjeit elidegeníti — nem veszi számításba, s ezred éves ősi örökségünket hátlán kezekkel széttepi.

Mintha nem a földművelés volna ma is a magyar közművelődési, politikai, történeti fejlődésnek természetes alapja, minden műveltségnek forrása, a jogi, erkölcsi és vallási viszonyoknak szabályozója; mintha nem ez volna ma is azon kötelék, mely az egész államiságot a hazához, a társadalmat a földbirtokhoz, s ez által az egyenlően szeretett, közösen érdeklő és egy földön lakó embereket szilárdan és elválaszthatlanul fűzi egymáshoz; s mintha nem a földművelők lettek volna és volnának ma is a társadalmi és állami rendnek első megalapítói?

Valóban jellemzők Bobleter szavai, midőn azt mondja a földművelő osztályról, hogy az a legfontosabb az államban, „melynek fontosságát a legtöbb államférfiu sejtteni sem látszik. Nélkül Magyarországon legalább a legvastagabb előtétellekkel s a liberális babona egész dogmatikájával kell szembe szállani, ha a magyar parasztgazdasztályról s ennek életérdekeiről a nyilvánosság előtt kiállunk“.

Isten az emberiséget különböző osztályokba osztva, egy összhangzatos egészszé teremtette. A modern magyar törvényhozás ama természeti törvénnyel ellenkezőleg egy kaptafára huzta és egyenjogositotta a városi és falusi lakókat, a földművelőt és mesterembert stb. Valóban a magyar földművelőkről elmondhatni ugyanazt, amit O'Connell Móríciz a szegény irekről mondott: „Amit az irek nem kívántak, azt rájuk erőszakolták, amit kívántak, azt megtagadták“.

A parlamentarizmus komédia által tragediába vezetett Európában ránk nézve magyarokra, mint földművelő országra nincs már más orvosser a sorvadás ellen, mint a már ugyis tönkrement gazdáknak, e nagy nemzettestnek hitelt, hitelt és ismét hitelt ajánlani, hogy kétségbeejtő állapotunk még kétségbeejtőbbé váljék.

Szegény hazánk megfizetők mind, mivel csak tartozzánk. Oh! nem. Mi földművelők önmagunk vagyunk oltárodon a legnagyobb áldozatok. Idáig fizetünk ezerféle adót, illetéket és uzsorát; a drága közjegyzőféle intézményekben az örökösödési törvények és egyebek zsarolának, ma egy kis háboru s a népfelkelési törvényben elviszik fiainkat, szolgálkat, lovainkat, marháinkat, takarmányunkat, élelmiszereinket s azután magunkat; földjeink összetiportatnak, csekély aratni valónk künn rothad, házaink, épületeink összeromboltatnak és felperzseltetnek, katonai állam leszünk hamu és füstölő romokon éslakatlan pusztákon. Mi földművelők mindenünkkel szolgálunk a közügynek, — „a bankár mosolyogva számítja benn a városban az új hadi kölcsön nyereségeit.“

Ez ma a magyar jogállam kormány börziánerszagu egyenjogosító eszméje. A béke és háboru rokkantjai, kikelet a földművelők tartottak eddig és tartanak ezután, mit mondanak, mikor az ekevasból kardot kovácsolnak? Szomorú idők!

Ime e tragikus csödbe és tényleges állapotba vezetett az európai mezőgazdaságot és Európát az emberiség-boldogító keresztényellenes liberalizmus önmagát kínáló szabadság és önállóságot ígérő eszméje.

„Létünk alapját — mondja továbbá egy jeles magyar publicistánk — különösen mig iparunk Ausztriának kiszolgáltatva marad, a földművelés teszi; de annak emelésére kormányaink semmit, épen semmit sem tettek; abbéli legnagyobb fontosságú hivatásuknak, ugy látszik, még tudatára sem jutottak. — Elveken nyugvó földművelési, ipari, kereskedelmi stb. politika helyett a mangeszterizmus laiszerallek rendszerének, vagyis anarkiájának bélyege látszik mindenütt egy napról másra való élőködésükön. Hogy a földnek még tőkéje is megtámadtassék, birtokaink sehonnaiak karmai közé kerüljenek, arra nézve liberális öntudatlansággal minden megtörtént; de hogy a nép adóképessege is fokozódjék, arra a miniszteriumok nem érték rá gondolni; mintha mindössze is csak arra volnának felállítva, hogy egy a földműveléshez, ipar és kereskedelemhez nagyobbára nem is konyító hivatalnoksereget tartsanak fenn. Valóban, ha Széchenyiként, az anyagi jólét feltétele a szellemi haladásnak, akkor az uralkodó-pártok mulasztásai és hibái gyökereiben támadták meg a magyar állam és nemzet életját.“

Azt mondja Gruber I. is képvis. házi beszédében (1887. febr. 16.) nem lehet behunyt szemmel nézni, „hogy egy maroknyi nép, mely az alszabadelvűség jelszava alatt az iparnak oly óriási dőfést adott, értelmi világa, szívóssága és összetartozandósága kapcsán már is jelentékeny befolyás mellett küüzze apáink örökéből a földművelő osztályt, a földbirtokos osztályt kiliciztálja a nemzeti portákból“.

Pedig már ott állunk a nemzeti sorvadás sirgödriének szélén, hiszen az anyagi jólét, — a szellemi és erkölcsi haladásnak feltétele a mai zilált pénzügyi, gazdasági és társadalmi viszonyokból, az eladósodott jobb családok sirmalmas tengéletéből itélve oly alacsony fokra szállt, hogy az európai cultur nemzetekkel egy színvonalon becsülettel nem állhatván meg, a második ezredév küszöbőbe, mint egy disztelen nemzeti halál sirszája rémlik felénk, ha az isteni gondviselés, a magyarok Istene csodás módon meg nem könyörül e nemzetben.

Már segítség nincs a beállt tehetetlenség, a kényszer helyzet, a pénzügyi és gazdasági katasztrófa réme ellen és a középsztyálnak, a nemzet derekának megmentésére.

„A létező kormány — mondja egy valaki — tehetetlenül és tétlenül áll a közelgő vész előtt. A hazaitermelőket utólerzte a válság. Mezőgazdáink a befektetési költséget sem kapják vissza; óriási adóteher nehezedik rájuk, van adósság is bőven; a gazdák már nem is bérlői a földnek, csak járomhuzó munkásai. A divatos védvámrendszer is bénítólag hat. —

A helyzetet szomorú és kétségbeejtő színben tüntetik fel a telekkönyvi forgalom és változásokról kiállított hivatalos statisztikai adatok. —

A statisztikai évkönyv legújabb füzetében az 1884. évi telekkönyvi változások eseteinek pénzügyi értékeiről összehasonlítva az előző évi számadatokkal ez áll: A birtokokban szerződés utján 1883-ban 140,863,310 frt volta változás: 1884-ben már 147,863,000 frtra rugott ez összeg, végrehajtás utján 1883-ban 13,080,334 frt, 1884-ben 13,117,930 frt értékű birtokment más kézre. Az új terhek folytán 1883-ban szerződésileg 158,718,880 frt, 1884-ben 164,796,770 frt kebelezetett be ingatlanokra, Mindkét évben ezerkivül 7 milliót meg-

halad az igazolt előjegyzések összege, s 13 milliót a végrehajtás folytán bekövetkezett bekebelezés. Mindent összevéve 1884-ben az új terhek 222,141.837 frtra rugtak, a terheknél a felszabadítás pedig csak 128,204.132 frtra, tehát ezen egy évben kilenczvennégy millióval szaporodott az ingatlanok megterhelése, holott 1883-ban a telekkönyvi megterhelés szaporulata csak 13 millió volt. — Továbbá 1884-ben a szerződések útján történt birtokváltozás 147 milliónyi értékéhez képest a végrehajtás által történt birtokváltozás 13 milliónyi értéke közel 10 százalékot tesz ki. — 1883-ban ugyan ez volt az arány.

A végrehajtás útján való bekebelezés 13 milliónyi terhe szintén ama terhelés öregbédését mutatja. — Vagyis a megterhelés a multhoz képest növekedik, a felszabadítás pedig csökken.

Oly szomorú és a számadatok által megczáfolhatatlanul igazolt állapot ez, mely míg kétségbeejtően jellemzi jelenünket, addig bizonyítja, hogy Magyarország földbirtokos lakossága az elszegényedés rohamos lejtőjén áll. —

Mikor még a főrendiház is csak „czélszerűségi“ okokból és szigorú kritikát gyakorolva fogadja el a költségvetési javaslatot, Magyarország szomorú jövő küszöbén áll. —

Valóban, napjainkban igen sok baj forrása onnan van, mert igen sokan, hol önző érdekből, hol a vallás gyűlöletéből és bűnös cselekményeik leplezéséből, hol ferde és egy örök büntetőigazságot remegve negélyző elveik által elvakítva az arany borjút oltáraikra helyezték és ennek bálvány-szolgálatában azt hiszik, hogy az emberi élet feladata a pénz többszörösítésében áll, mi által nem csak egyesek és osztályok, hanem egész nemzetek a kapitalizmus rabigája alá hajtottak és a társadalom különböző rétegeinek békés keresztény szervezése megakadályoztatott, a *termelő osztályok* pedig egy újabb urbériség, sőt rabszolgaság járma alá jutottak. —

„Es hogy milyen mélyen ragályozta be a baj a társadalmat, — mint egy jeles publicista megjegyzi — mutatja azon körülmény, hogy még olyan férfiak is, kik öszintén kívánnak a népen segíteni, oly téves segélyezési módokat ajánlanak mint például azt, hogy a földművelő számára olcsó és könnyen hozzáférhető hitel nyitassék, azaz: könnyű és aranylánczok készíttessenek, — hogy a birtokos osztály a plutokracia öröklő hübériségévé tétessék. — Ezért „nem igazolvák az államnak a társadalmi bajok orvoslására tett intézkedései.“ —

De nem is fognak használni semmit mindaddig, míg szabad, önálló birtokos osztályt nem teremtenek, mely a mozgó tőke nélkülözhetlen ellensúlya legyen, azt a munkán és iparos birtokon törvénytelenül gyakorlott uralmától megfosztja, ha egészen nem is irthatja ki. —

Itt ugy, mint társadalmi életünk legtöbb mozzanatára nézve azon elvitázhatatlan igazságnak adhatunk kifejezést, hogy „míg a keresztény felebaráti szeretet nem lesz ismét az összes közélet és törvényhozás zsinormértéke, s míg kizárólag a meztelen egoizmus lesz irányadó, addig egyre előre halad a társadalom dekompozíciója“ — s napról napra szörnyűbb állapotok fognak feltűnni a magyar nemzet életének küzdterén. —

Soha többség és kormány oly nagyon nem élt vissza hatalmával s nem volt oly méltánytalan és politikájában oly kegyetlen, mint a mostani.

Bármint hivallgjon is a mai liberalizmus vagyis az adakozással, bőkezűséggel, tékozlással és könnyelmű adóságcsinálással egyértelmű szabadosság, vigasztaló hivallgására Madachchal fájóan sohajthatunk fel: „A vigasz rosszabb, mint volt bánatom“. — Igen, mert bármit beszéljenek a liberalizmus bérenczei és kortesei, alig fogják azt józan és ép eszű emberrel elhitetni, hogy ma az ország jólétben él, hogy nem fenyegeti hazánkat erkölcsi és anyagi romlás, hogy a társadalom nincs ma a szó teljes értelmében kifosztva, letiporva, koldussá és szolgává téve.

S míg a 20 év óta grasszáló liberalis gazdálkodás tart, alig lehet arra nézt is reményünk, hogy a pót-kávén, krumplin, borsos árpakenyéren és pálinkán elnyomorodott népünkön segít majd egy jobb törvényhozás, mely nem nézi tovább hideg közönyösséggel, mint csenevészedik el és silányul tönkre naponként a földművelő osztály, a nemzet zöme, az elégtelen és rossz táplálkozás miatt s szegény gazdáink mint mennek csekély gabonájukkal is házalni, hogy potomáron és vesztességgel is tulajdassanak rajta.

Dr. Ambró is élénk színekkel festve a kapitalizmus és industrializmus gyászos következményeit, ezekért okolja a törvényhozást és a kereseti viszonyok rendezetlenségét. — De egyuttal rámutat arra is, hogy a baj forrása és oka a vallási közönyben és erkölcsi alásüljedtségben keresendő. Ő mondja, „hogy a társadalmi viszonyok legszilárdabb talpköve volt mindig és marad örökre az összes népség vallásos képzettsége“ azaz nevelése.

Társadalmi szétzúllás, elkallódás és felfordultság észlelhető a világ társadalmi, állami, családi és magán életében mindenütt „a merre csak az erkölcsileg súlyedt és vallástalan mammonizmus kizsákmányolja az ugynevezett civilizált emberiséget.“

Alig van pedig ma ország, mely keserűbben érezné és fájdalmasabban nyögne a mammonizmus zsaroló nyüge alatt, mint szegény földművelő országunk, Magyarország és ennek ekeszarvához utalt népe.

Nincs életfenntartási ág, mely annyi elemi csapás, vizsál és bizonytalanságnak lenne kitéve, mint a földművelés, de nincs semmi, mely oly kevés figyelemben részesülne, annyi teher, annyiféle megadoztatás, annyi oldalról való igénybevevésnek lenne kitéve, mint épen a föld és annak a mindennapi kenyeret produkáló terménye.

Ez képezte e hazában a magyar nemzet ezred éves fennálásának alapját. Mert áll az, hogy kié föld, azé a haza. Ez fogja képezni jövőre is. Ha tehát a magyar nemzet jövőjét és létét e hazában továbbra is biztosítani akarjuk, percenként fel kell ujtanunk lelkiünkben a költő e szavait: a haza minden előtt; és

„Hazádnak rendületlenül, légy hive oh magyar,
Bölcsöd ez, s majdan sírod is, mely ápol s eltakar.
A nagy világon e kívül, nincsen számodra hely.
Áldjon vagy verjen sors keze, itt élned-halnod kell.“

A türelem pohara megtelt. Itt volna már a pillanat, melyben a nemzet a mai felforgató kegyetlen politikuskoknak „megállj“-t kommandirozozs s a liberalizmus és szabadkömüvesség hamis bölcseleti elveivel felmondva, azon épülete építéséhez fogjon, melynek két főoszlopa: a *vallás és erkölcs* s mely *ideiglenes és örök* jólétének épülete,

melyben itt e nemzetnek élnie és halnia kell. — A hol a vallás és erkölcs sirba szálltak, ott a nemzetnek is pusztulni kell. Ez történelmi tény. A megmentést az eke-szarvánál, a szántás mesterségének művelésénél leghatályosabban lehetne érvényesíteni.

Főpásztori körut

a felsők-gyergyói esperesi kerületekben.

(Folytatás.)

V.

Gyergyó-vidék tősgyökeres Székelynépének, az 1888. év június 5-ike, örök időközön át emlékezetes lesz. Igen mert e napon jelent meg körében először, Nagyméltóságú Lönhárt Ferencz, az erdélyi egyházmegye lángbuzgalmu püspöke; a Krisztus szíve szerinti Főpap; az angyszelid lelkű nagy Apostol: hogy hű nyáját a szentlélek Isten kegyelmével, — a bérálás szentségének kiszolgáltatása által — a hitben megerősítse és állandóan megtartsa; hogy a hívők ezreinek szívét Istenhez fölemelje, rájok a Szentlélek Isten 7 ajándékát, a kiasszott földre pedig az Ég termékenyítő harmatját — leesdje.

Csik-Balánban végezve apostoli munkáját, 12 kocsi, 10 bányász egyenruhás és több szt-domokosi lovas kíséretében d. u. 6 órakor érkezett Ő Excellentiája a „Gerécsz” tetőre, hol az „Isten hozott Főpásztorunk” felirattal ellátott s izlésteljesen díszített diadalkapunál, a gyergyói járás főszolgabírája tks. Nagy Tamás a járás, méltóságos Both Ferencz kerületi kedves főesperes pedig: a gyergyói egyházkerület nevében fogadták. Innen a derék csikiak visszamenve, a Főpásztor kíséretében maradtak: Murányi Kálmán ujonnan kinevezett felségi főesperes, Fejér Manó és Varga Ferencz ielkész urak, Veress Zsigmond baláni és Tódor Mózes csik taploczai kántorok. A fogadáson a járás valamennyi községe nagy számban volt képviselve: a járás tisztikara teljes számban, a községi jegyzők és bírák valamennyien, ezenkívül pedig több privát ember, számra mintegy 250.

Innen a menet 40 tagu lovasbándérium és 52 kocsin indult Gyergyóba, élén a lovasság nemzeti zászlókkal. Ő nagyméltósága kocsija előtt, a két szolgabíró hajtatott. Vasláb és Tekerőpatakon — hol a lakosság Ő Excellentiáját a község végén fogadta — áthaladva, Gyergyó-Szt-Miklós határán „Sárospataiban” állott meg a menet; honnan, a gyergyó szt-miklósi róm. kath. egyházközség érdemekben gazdag főgondnoka tks. Kedves Tamás ügyvéd ur üdvözlő szavai, és a kegyes Főpásztor lelkes válasza után, az itt várakozó 14 diszkocsi csatlakozásával, — a határtól mindenkét két sorban, fenyőágakkal gyönyörűen díszített uton haladva — a város végére jött. Az itt fölállított: „Isten hozott jó atyánk” felirattal, zöldágak, zászlók és koszorúkkal díszített diszkapu előtt, a kegyes atyát: községünk derék főbírája, tks. Simon Balázs, a község zöme élén, csinosan átgondolt és talpraesett üdvözléssel fogadta. Innen a főpásztori válasz után, zeneszó mellett, harsány éljenkiáltások között indult meg a menet, s a város díszített „Csiki és Főutczáin” lépésben és gyönyörű rendben, taraczkok dörgése és harangok zugása között vonult, a rom. kath. templom elé; hol a Püspök

Urunk Ő nagyméltósága örvendetes megérkezése által előidézett hatást leírni, gyöngye tollam megkísérteni sem merészkedik. Ő Excellentiáját a kerítés alsó bejáratánál, az összes gyergyói papság, tanító egylet, különféle társulások, egyletek és beláthatlan néptömeg jelenlétében, szeretet lelkipásztorunk, ftdő. Ferenczi Károly üdvözölte, mire a Főpásztor kegyesen válaszolva a templomba lépett, hol a gyergyói r. k. tanító egylet dalárdája, Nyers Károly karvezető vezetése és egyletünk kitünő elnöke, Boga Bálint szabályos orgonakisérete mellett az „Ecce sacerdos”-t — több tekintélyes szakértő nyilatkozata szerint — kitünő sikerrel énekelte. A templomban Ő Excellentiája Főpásztori áldását adva, a főelemi iskolai tanulók, fehérbe öltözött csinos leánykák, és a tüzoltók által képezett sorfal között haladva, a plebánia lakba ment, melynek kapuján fenyőlombokból — „In propria venit” — díszes kivitelű felirat; a plebános lak előcsarnokának homlokzatán pedig, egy ivalaku díszitmény volt elhelyezve, körül „Et sui eum ovantes receperunt,” közepén a püspöki jelvények szépen rajzolva s a jelvények alatt „Per crucem ad lucem” felirattal.

A plebánosilak izlésteljesen berendezett „Salon”-jában Ő Excellentiája a papság tisztelgése után, a magán intelligens urak, a járás tisztikara, — a kir. Járásbíróság, — a gyergyói r. k. tanítóegylet, — a községi előjáróság, — a községi képviselőtestület és egyháztanács hódolatát fogadta; s a tisztelgők mindenikéhez — mint szelid jó atya — valóban főpásztori leereszkedő nyájas szavakat intézett.

Este 8 órakor a plebánia udvarán Ő nagyméltósága tisztelétére, a város estélyt rendezett, melyen a polgári isk. tanulók, a főelemi iskola tanulói és a gyergyói r. k. tanító egylet dalárdája énekekkel szerepelt. A polg. isk. tanulók piros lámpái, a főelemi isk. tanulók nemzetiszínű lámpái, — minden lámpán csinos metszetű egy külön betűvel „Eljen Lönhárt Ferencz Püspökünk,” — s a háttérben felállított transparent „Angyal szívű Főpásztorunk, Légy üdvözölt mi általunk felirattal — festői színben tüntette föl a működő és hallgató közönséget. Püspök Ur Ő Excellentiája kedves papjaitól körülvéve az előcsarnokban foglalt helyet. A főelemi iskola tanulói éneke és a férfikar „Világ hymnus”-a közt, Hochschild Lajos polg. isk. tanító, a gyergyó-szt-miklósi összes intézetek és a nép nevében, gyönyörűen összeállított, vallásos szellemtől teljesen áthatott, nagyszerű beszéddel üdvözölte a Főpásztort. Püspök Urunk Ő nagyméltósága e beszédre kettelteljesen válaszolva, különösen kiemelte a vallásos nevelés fontosságát, felhívta a tanítókat, hogy a szónok által hangoztatott elvek szerint működjenek, — miről teljesen meg van győződve — s kifejezést adott annak: „Ha a tanító a szónok ur által többször hangoztatott vallásos elvek szerint nevelnek, a nép boldogtalan nem lehet!” Végül a megtiszteltetésért szívélyes köszönetet mondott, s a jelenlevőkre áldását adva, eltávoztunk.

Másnap jun. 6-án d. e. 9 órakor a szokásos bevonulás után, Püspök Urunk Ő nagyméltósága teljes segédlet mellett pontificalt. Mise után Ferenczi Károly plebános, a Szentlélek Isten kegyelméről, világos nyelven, mindenki által teljesen érthető, buzgó és lelkes beszédet tartott. Ezután az angyszívű főpásztor, a plebános be-

szédéből kiindulva, szívet és lelket egyaránt megható főpásztori fenséges szavaival a hívek lelkeit Isten trónjához emelve: meghatóan és elragadóan buzdította a híveket az ő kath. anyaszentegyházhoz való tántoríthatlan, hü ragaszkodásra, a hitben való törhetlen hűségre, és abban való állandó megmaradásra.

E főpásztori szavak, a szívek mélyéig hatottak, s a megindulás gyöngyeit, gyermekek, ifjak, férfiak, és aggok szemeiből hullani láttam.

Ezután ő Excellentiája a bérmálás szentségében 705 személyt részesített s a magasztos functio d. u. 2 óra 20 perczkor végett ért. Püspök Urunk ő nagyméltósága tiszteletére, vendégszerető plebánosunk $\frac{1}{2}$ 3 óraker 46 teritkü diszebedet adott. Ebéd után ő nagyméltósága az alszegi, — felszegi — és főlelemi iskolát látogatta meg, s az összes osztályok mindenikében kérdezette, csaknem mindenütt legfőbb igazgatói megelégedésének méltóztatott kifejezést adni.

A főlelemi iskolából — az irgalmasnővérek vezetése alatt álló leánynöveldebe ment, hol ő Excellentiáját, az áldott nővérek vezetése alatti leány tanulók kitünően sikerül ünnepeilyl fogadták s meglepetésben is részesítették. Innen az intézet berendezésének megtekintése után a plebánia lakba távozott.

Jun. 7 én Tekerőpatakon pontificált és bérmált, d. u. 2 óraker kíséretével együtt Ferenczi Károly plebánosnál ebédelt; 5 óraker az őrm. szert templomban vécsernyét hallgatott s innen az őrm. paplakba ment. Itt a Kricsa Péter vezetése alatti dalkör, egy alkalmi üdvözlő dallal lepte meg ő Excellentiáját, melynek szövegét és zenéjét a karvezető Kricsa Péter írta; s melyből egy disz példányt ő nagyméltóságának ajánlott föl. Ő Excellentiája a kitünően sikerült üdvözlő dalt figyelemmel hallgatta, a karvezető és az egyes működő tagoknak köszönetet mondva, a lat. szert. plebániára hajtattott, honnan, a bucsu tisztelegésre összegyűjt városi intelligentiától bucsut véve, a főlelemi iskolai tanulók sortala közt, több lovas és koci kíséretében, zeneszó, harangok zugása, éljen kiáltások és taraczk lövések közt a város végén — „Áldás kísérlje lép-teidet“ — feliratu díszkapu alatt áthaladva, — apostoli nagy munkáját tovább folytatandó — körünkből Kilyénfalvára utazott.

Áldást hozott,
Áldást hagyott,
Körünkben a Főpásztor,
Neve legyen dicső s áldott!
Mert érettünk, fáradozt.

T. A.

TÁRCZA.

Töredékek egy spanyol utas naplójából.

(Folyt.)

Kisasszony havának 8-ára virradtam 1881-ben, midőn jókor reggel, még egyszer kikérve a massa-biellei szikla-barlangban Nagyasszonyunknak annyiszor tapasztalt meleg szeretetét távozásomra, mely eshetőségei reményei

által egyformán megindítá szívemet, — Jézus nevében egy, a lourdesi vaspályához vivő társas kocsi-ba helyet foglalék. — Ugy némi vártatra azon vasutra, mely „szent Jakab földjé“-re lehető egyenes irányban megyen, váltottam jegyet.

Keblemben az élv és lelkesedésnek érzelmei egymást váltogatták annak előudatában, hogy nemsokára meg-szemlélendem az oly kimagyarázhatatlanul édesgető Spanyolországnak egyik-másik érdekes vidékét, melyeket elő-tem ezerek látogattak már, és utánam még százezeren ke-resnek föl, meg-megbámulandók a remek művészet s bá-joló természetnek nagyszerű jelenségeit és magasztalandók a mindenség Urát hasonlithatatlan alkotásaiban; még in-kább pedig annak elgondolásában, hogy rövid időn érintendi lábam ama helyeket, melyeken a nagy s szent Pae-dagogus, ki félszázadon tul hordta az ifjuságképzés tövis-koronáját, ki az emberiség fölszámithatatlan hasznára az isteni vallás s ragyogó erényeknek, a szép-művészetek s alapos tudományoknak égből küldött apostola vala, — születeti s nyilvánosan lángbuzgalommal működött; hogy megismerkedendem azokkal, kik a nagy Petraltainak tör-vénykönyvét gondolataik irányadójaul, érzelmeik szabály-zójaul, egész életök zsinormértékeül vallják és tartják; szó-val, hogy meleg keblemre szoritandom azokat, kikhez az egyenlő hivatás, a messzeségnek daczára is, a fensőbb testvériség kötelékével fűz, — kal. szent Józsefnek a tudományban bölcs, hitéletben buzgó s munkakitartásban erős szellemű fiait: a spanyol piaristákat.

Miként az oroslán zsákmányának láttára elkiáltja magát, és sebes rohammal ugrik áldozatára, tüzes szeke-rünk is tisztkölni kezdett, és fülhasító sivitással indult a messze hegyek s völgyeknek, mintha csak néhány percz alatt le akarta volna tapadni a távolban kékellő s fehérllő ormokat.

Bensőmet valóban nevezhetetlen gyönyör hatotta át, mig szemeimet — a hegyektől köröskörül koszoruzott Lourdes-on és ékes csucsives templomán, majd az oldalt a felhőkkel ölelkező pyrenei magaslatokon jártattam, a melyek még jó sokáig láthatók valának.

Egész utam, melynek tartama alatt az időjárás sem hagyott semmi kívánni valót, igen kellemes volt. A mel-lettünk hullámzó tájképek varázsa, a reggel üde levegője s a rétek ragyogó gyöngyharmata, melyet a bércz fölött ölelkező napsugár sebes hévvel csókol vala föl, mérséklék a napok melegét.

Csak hamar elterülének balra a vidékek színezete és a szép természeti jelenetek miatt is nevezetes Puyon, hol a kath. anyaszentegyháznak megújító s emberiségé boldo-gító erejét egész életében ragyogtató páli szt. Vincze is tar-tózkodott volt, és Pau városok, melyekből a csinos tem-pломok, házak s uri kastélyok köszöntgetnek a gőzerő-vel haladó vándornak . .

Ezeket még el sem vesztők szemeink elől, már is emelkedék a kedves s a kézmű, ipar sőt a mezőgazdaság több ága sikerítésének magas fokán álló Dax, majd a változatos tájéku Bayonne kormos erősséggel, a melylyel szemközt levő ép zárdák oly megható bizonyosságot nyuj-tanak a kereszténység szellemének tagadhatlan tényekben nyilatkozó föntartó erejéről.

Itt már lelkesen még jobban erőt vön ama gondolat, hogy rövid időn átlépendő vagyok a francziák birto-
kát és azután Cid hazájába tehetem lábamat.

El is értem oda, miután még az atlanti tengeri fű-
dőiért, melyek a megrongált egészségre oly jótékonyak,
igen keresett Bidriczban széttekinték. . . . Erre a festői
képekben oly dus, minden kanyarulatnál újabb változással
kinálkozó uton eljutottam a spanyol kikötő miatt s keres-
kedelmileg nagyon fontos városba, a tengerre néző San-
Sebastianoba. — A szemet szivet egyaránt igéző, gyönyörű
kilátásba merülve, közeledtem azután, az 1851. évi concor-
datum alapján székesvárossá lett Victoriába, mely kedvező
körülményei mellett, nagymérvű iparüzleteivel is magára
vonta figyelmemet. — Érzékeny részvétellel hagytam is el
e derék várost. Nem csak azért, mert ezt vettem legelő-
ször tüzetesen szemügyre a fényes egű Spanyolhonban, de
főképen azért, mivel mélyen meghatottak a test s lelki ir-
galom emberbaráti intézetei, melyeket az e város fölé-
ragyogó sugár kört vonó szelid ker. jótékonyosság létesített.

Innét mentem *Mirandába*, hol a dús fűrtű szőlőker-
tek, melyek serény s eredményes művelésben részesülnek,
másrészt pedig jövedelmezőségök nagyobb kelendőség ál-
tal van biztosítva, — mosolyogtak elének.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Kritikai levelek XVIII. — Nagy dolgokra hivatott
intézmények az ev. ref. lelkijásztori gondoskodás újabb
találmányai, az úgynevezett „körlelkészettek“ (Ad normam:
körjegyző, körorvos, stb). Ámbár jórészt bizony ez is
csak humbug, legalább az elnevezést illetőleg. Mert több
községet egy pap gondozott lelkileg és gondoz ma is, nem
egy püspöki megyében. Sőt a ref. felekezetenek is volt és
van is nem egy ilyen lelkészi állomása.

Dehát nekik mindig napirenden kell lenniök, róluk
mindig legyen mit mondani, velük mindig foglalkozzék a
közvélemény, mert hát ők mindig, mindenhol és minden-
ben előljárnak, s ha ezt a mai modern közvéleményt —
érdeme szerint nyájhoz akarnám hasonlítani, akkor ők a
nyáj előcsahosai.

Tehát mindig divatban lenni, ez a jelszó! E czélra
pedig jó minden stratagéma, így a többi közt a „körlel-
készségek“ intézménye és szervezése is. En legalább így
fogom fel a dolgot, jöllehet a hivatalosan bevallott cél
más. A Prot. Közl. szerint merő anyai gyöngédség és
pásztori gondosság, „nehogy a ref. gyermekek fanatikus
kath. papok által *elkeresztelteszenek!*“

Ühüm! Értjük már a dolgot! Tehát hinc illae lac-
rymae! Lám-lám! Eddig csak „megkeresztelés“-ről tudott
a magyar grammatika, s most a magy. kath. papság örök
szegényére új szót kellett megtanulnia! „*Elkeresztelés!*“
Mily zseniális, mily megbélyegző, mily visszariasztó! Mily
zseniálisan fejezi ki az ekklesia hiveinek megfoghatóságát
azon a néven, hogy a pápista buza közt egy kis praedes-
tinált kálvinista konkoly is öröklődik meg az örökkévalóság
számára! Mily megbélyegzően jellemzi a kath. papok far-
kastermészetét, kik ravasz módon ragadják el a ref. akol
juhocskáit!

Mily visszariasztóan kell hogy hasson minden „feke-
tére“ a ref. pásztorok Czékusi haragjának villámai, — a
vádoltak padjára való hurczoltatás Judás-zsiv-szerzette tor-
turái, s a csapda paragrafusok légyecsapó szörnységeinek
miatta!!! Óh azok a kath. papok, mennyi bajt szereznek
ők a tiszteles és nagytiszeletű uraknak!

Hanem ahhoz mégis mit szólnának ezek a jó urak,
ha egy bizonyos kath. pap előállana s elmondaná, hogy
egy bizonyos protestáns vargamesternek 6 éves fiát és 4
éves leányát az apa kértére megkeresztelte, azért, mert
az akolbéli pásztor nem akarta kiszolgáltatni a: „első és
legsükségesebb“ szentséget mindaddig, a míg a gyerme-
kekért fejenkint 1 frt 40 kr. keresztelési illetéket o. m. é.-
ben le nem fizetendett! Azt pedig nem teheté, mert sze-
gény vala, maradának tehát az ő gyermekei pogányok;
a mi kálvinista feltogás szerint az ő lelki jóvoltuknak
ugyan egy morzsányit sem praedjudikált, mert vagy az
örökéletre voltak praedestinálva s akkor ez a szentség
nekik teljesen fölösleges parádé, — vagy pedig az örök
kárhozatra voltak praedestinálva, akkor még pláne nem
használ semmit se!

Tehát az illető tiszteles uraság így-is, úgy-is követ-
keztesen járt el, s ezen én nem is csodálkozom, csupán
csak azt találok egy kicsit furcsának, hogy, ha már az 6
papi és keresztelési buzgóságuknak a pénz és egyéb emolu-
mentumok képezik fokmérőjét, akkor minek agyarognak
a kath. papra, qui gratis dat, quae gratis accepit a Dómi-
no. Dehát ők nem adnak gratis semmit, miért?, mert
nem is kaptak az Urtól gratis semmit sem! Ezt diktálja
nekik a sektárius ösztön is. Hanem azért, ha az a bizo-
nyos pásztor, a ki a fennit kített tarifa szerint taksál, ta-
lálkozni valahol a Pr. Közl. szerkesztőjével, volna ám
nekik is egy kis okuk összenevetni, mint azoknak a bizo-
nyos haruspékszeknek: sumus nos masculi!

Az áttérések közül megtartandó jelentkezési formasá-
gok eseteiben is szoktak ők maguknak alkalmat rendezni
egy-egy kis vastagnyakú nyájaskodásra.

Igy esett meg az is, hogy valamely „hivő“ át akar-
ván térni a kath. hitre, két tanujával jelentkezett a prot.
pásztornál. Ez aztán szolgált, nem is annyira az áttérni
szándékozóknak, mint inkább intelligens és művelt kath.
tanuinak ezzel a szép bókka: „hát te a helyett, hogy ha-
ladnál, hogy fölfelé emelkednél, süljedni akarsz!“ Hát ez
mindenesetre szép dolog, csak az a baj, hogy én magam
csak ezt az egy esetet tudom. A „Magyar Állam“-ban
lehet ugyan időről-időre olvasni efféléket, a szerint, a
mint a tiszteles pásztor urak időről-időre botránkoztatnak
ilyféle beszédekkel jámbor lelkeket, „rútítván az eget.“ —
Hanem ily alakban az egész dolog csak nagyon akademi-
kus természetű megbotránkozás. Én azért azt proponál-
nám, hogy esetről-esetre vegyenek föl a mi lelkészeink az
áttérő és a fennirt pásztortól intelemhez hasonlókat „kiál-
lott“ hivekkel a tényálásról jegyzőkönyvet s azt hitelesít-
tessék a tanukkal. Mikor aztán ütni fog az óra, hogy a
hirhedt 53. §. törvényhozásilag töröltessék, akkor szolgál-
hassunk indokolásképpen a törvényhozásnak egy darab
kulturörténettel az ekklesia pásztorainak viselt dolgait,
megviselt tapintatossága, elviselt frázisai, és elviselhetlen
modorossága felől. A mi nagyon jó lenne.

De meg azt is jó volna szép szerével megtudogatni s a halhatatlanság számára megtartani, hogy mitéle argumentumokkal, mily jelegü syreni hangokkal, biztatják, sarkallják, hívják, a más vallású híveket a saját táborukba! Különösen az ugynevezet „tömeges“ áttérések idején! Ámbár ezek száma elenyészik; de a vallásban elenyésző szám ötszörösének mértani arányában nő évről-évre a hírlapok úján inscenizozott tömeges áttérési heccek híreinek száma. Vagy a párbéfuzetés, vagy a plébános türehtelen személye, vagy egy „hazafiatlan“, avagy éppen „megbotránkoztató“ prédikáció, vagy egy „általános feltűnést keltett“ föllépése a plébánosnak (ha t. i. nem akarta engedni, hogy az ő temetőjébe protestáns temessenek); elég titulus arra, hogy meginduljon a hírlapi hajrá! s félesztendeig tartsa magát a hír, hogy az egész falu, város, áttér erre vagy amarra az evangélium hitre, mert több is van! —]

Irodalom.

— Megjelent és beküldetett: a.) **Magyar Sion.** Egyházirodalmi folyóirat. II. évf. júniusi füzet. Szerkesztik és kiadják a papnevelői tanárok. Esztergomban. Előfizetési díj egész évre 6 frt. Ajáljuk melegen e dusszagad és jeles tartalmu folyóiratot tisztelt olvasóink becses figyelmébe.

— b.) **Havi Közlöny** az elméleti és gyakorlati lelkipásztorság köréből XI. évf. júniusi füzet. Szerkesztik Tokody Ödön és Patzner István. Ezen kitünő füzet tartalmaz iránycikket, értekezéseket, rendeleteket, irodalmat, vegyest, személyi híreket és tárczát.

c.) **Armenia** magyar örmény havi szemle. II. évf. 7. sz. Felelős szerkesztő és kiadó tulajdonos Szongot Krisztof. Ezen életrevaló füzeteknek előfizetési díja egész évre 4 frt. félévre 2 frt. egyes szám ára 40 kr.

— d.) **A legszentebb Rózsafüzérkirálynéja.** Havi folyóirat a Mária tisztelet, különösen pedig a Rózsafüzér — Főtestvérület, az élő Rózsafüzér — egylet és örökös Rózsafüzér terjesztésére és ápolására. Szerkeszti P. Angelikus. VII. füz. A folyóirat egész évi ára 1 frt. vagy 5 int. elvállalása.

— e.) **Szűz Mária virágos kertje.** Havi folyóirat a boldogságos Szűz tiszteletének ápolására. 1888. 7. szám. Ara egész évre 1 frt. Szerkeszti Tóth Mike Kalocsán.

— f.) **Jézus szents. Szívének hírnöke.** Havi folyóirat az imaapostol-ágnak és Jézus szents. szíve tiszteletének terjesztésére és ápolására. VII. füz. Szerkeszti Tóth Mike. A folyóirat egész évi ára 1 frt 50 kr.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **A konkurzus eredménye.** F. hó 4-én a fölvételi vizsgálat megejtetvén, a folyamodó 23 ifju közül az erdélyegyházmegyei papnövendékek közé fölvétetett összesen 12, és pedig: az első évi hittani folyamra: *Holló András* és *Kovács János*; a második bölcsészeti osztályra *Csató Ferencz* és *Szekeres János*; az első bölcsészeti osztályra: *Albert Zsigmond*, *Panafor Ferencz*, *Incze Domokos*, *Lajos Balázs*, *Rass Károly*, *Kohl András*, *Pál János* és *Székelyhídi József*.

— **Az erdélyi r. k. Irod. társ. pénztárába fizettek:** Balogh Ferencz, elf. 1888 ra 2 frt. Szabó Elek,

rtg. 1888-ra 2 frt. Vetési Imre, elf. 1885-re 4 frt. Onderkó Sándor, rtg. 1885-re 2 frt. Fortster János, elf. 1888 ra 2 frt. Jakab Lajos, elf. 1888-ra 4 frt. Schenk József, ptg. 1888-ra 5 frt. Butyka Sándor, rtg. 1888-ra 2 frt. Tamási Áron rtg. 1888-ra 2 frt. Bakk Endre, ptg. 1888-ra 5 frt. Paál Gyula, rtg. 1888-ra 2 frt. Pap Albert, rtg. 1888-ra 2 frt. Vitos Mózes, rtg. 1888 ra 2 frt. Török Antal 1888-ra 5 frt. Lajos Sándor, rtg. 1888-ra 1 frt. Bálint László, ptg. 1888 ra 5 frt. Steinhauer Ferencz, elf. 1888 ra 1 frt. Hosszú Ferencz, elf. 1888 ra 2 frt. Mezey Ignác, rtg. 1888-ra 2 frt. Imets F. Jákó, ptg. 1888-ra 5 frt. Agoston Lajos, ptg. 1888 ra 5 frt. Kapatán Márton, ptg. 1888-ra 5 frt. Pál István, rtg. 1888-ra 2 frt. Mátyás Domokos, elf. 1888 ra 2 frt. Pálfi Mózes, rtg. 1888-ra 2 frt. (Folyt követ.)

— **Pályázat.** A csiksztkirályi rom. kath. segéd-kántor-tanítói állomás, melyhez a harangzói és sekrestyési teendők is összekapcsolvák, üresedésbe jövőn, arra ezenel pályázat nyitattik. Évi jövedelme csinos lakás, gazdasági épületek és veteményes kerten kívül: 50 kalongya özs s ugyan annyi tavaszgabona; 10 frt oszpora; 20 frt stola; 6 frt ájt. alapítvány; az iskolai magtárból 12 hektó roz. Pályázók felhivatnak, hogy okmányokkal felszerelt folyamodványokat folyó év július 20-ig alólirt iskolaszéki elnökséghez küldjék be. Csiksztkirály 1888 június 30-án Hosszu Ferencz iskolaszéki elnök.

— **Pályázat.** A kézdi almási rom. kath. tanítói állomásra, melylyel a lemheny-almási templomban minden második héten a segédkantori és sekrestyési, az almási kápolnában pedig ezek mellett a rendes harangzói teendők vannak összekötve, s melynek javadalmát: — 1., 40 kalangya özi, 40 kal. tavaszi kepe, 2., 6 frt. ospana, 3., 15 terüfa, 4., 25 frt. stola, 5., tandij cimen 10 hectoliter roz, az iskolás gyermekektől, 6., 40 frt. a községi pénztárból, évnegyedenként 10—10 frtjával, 7., lakás, 1 szoba kamarával, sütőház, csűr — állóval és egy kis veteményes kerttel — képezendik, azon megjegyzéssel hirdettetik pályázat, miszerint a keresztlevéll, tanítói oklevéllel, erkölcsi — s netán működési bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványok f. évi július hó 25-ig alattirhoz intézzenek és hogy az állomás a püspöki megerősítést nyert válaszá után késedelem nélkül elfoglandó. Lemheny, (Háromszék vármegye, u. p. Berezsk) 1888. jun. 30. László József lemheny almási plébános és isk. széki elnök.

Mária czelli gyomoresöppek.

Kitünő hatásu szer: a gyomor minden betegségekben.

Védjegy.

Főműmullatlan étvágyhiány, gyomorgöngyösség, rossz illatu leleket, felfuodás, savanyu felbőfenes, kolika, gyomorhurut, gyomorgégés, homok-és darakepződés, túlságos nyálkakepződés, sárgaság, undor és hányás, fűfajás (ha a gyomortól ered), gyomorgörögés, székszorulás, a gyomornak ételekkel és italokkal való túlterhelése, gilliszták, lep-máj-és aranyeres bántalmak esetében. — Egy üveges ára használati utasítással együtt 30 kr., kettős palackok 60 kr. Központi szétküldés Brady Károly gyógyszerész által Kremsierben (Morvaország)

Kapható minden gyógyszerertárban.

Övös, a valódi máriaczelli gyomoresöppeket csak hamisítják és utánozzák. A valódiság jelelül minden üvegnek piros, a fenti védjegyvel ellátott borítékba kell göngyölvé lennie és a minden üveghöz mellettek használati utasításon meg kell jegyezve lenni, hogy az kremsierben Gusek Henrik könyvnyomdájában nyomott. 90 U

Hamisítatanni kapható: Gyulafehérvárt: Fröhlich Gyula gyógyszerésznél. — Szászváron: Deák György, Graffius József, Wlad N. gyógyszerészeknél. — Szászsebes: Binder Lajos és Reinhard G. C. gyógyszerészeknél. — Medgyes: Schuster gyógyszerésznél. — Szerdahely: Schimert Chr. Fr. gyógyszerésznél. — Radnóth: Jeney D. gyógyszerésznél. — Verespatak: Moldovan Lajos gyógyszerésznél. — Hátszeg: Csonka József gyógyszerésznél.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÖDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a piüsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárt.